

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:	A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkekre a szer-
Egészévre — — — — — 8 kor.	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztőiségnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre — — — — — 4 „	—	tári, — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre — — — — — 2 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatának küldendők.

Az erdélyi egyházmegyei ált. tanító egyesület.

(1879—1881.)

Irtá: Péter János.

(Vége.)

Végre aztán 1881. okt. 16-ra Gyulafehérvárra az alakuló gyűlést is összehívta az előkészítő bizottság. Okt. 16. 17. napjain a különböző egyesületek megbízottai a gyűlést tényleg megtartották. A gyűlésen a következő egyének vettek részt: *Földes József* cs.-somlyai tanítóképz. int. tanár, *Baka János* cs.-szentmártoni k. tanító mint az előkészítő bizottság tagjai és a csiki tanítóegyes. képviselői, *Péterfy Lőrinc* kézdísz-léleki tanító mint a háromszékmegyei r. k. tanítóegy. képviselője, *Sándor Mihály* zetelaki tanító az udvarhely-megyei rk. t. e. képv., *Jancsó Ernő* szebenkülvárosi lelkes és *Szász Károly* Terézvárbázi tanító a szebenmegyei r. k. e. képv., *Biró Béla* igazg., *Avéd Jákó* tanár, *Fogarasy János* karvezető, *Könczei Sándor*, *Barabás Gergely* gyulafehérvári tölemai tanítók, mint az alsófehérm. rk. t. e. képv.; a feljebbiek kivül a gyűlésen részt vettek a középponti papok és tanárok, továbbá az alvinci és portusi tanítók mint vendégek.

A gyűlés tagjai okt. 16-án d. e. Nagy Imre főesperes vezérlete alatt tisztelgtek a püspöknél, azután a csillagvizsgálót és könyvtárt nézték meg. Délben ebédre a püspök vendégei voltak. Délután 4 órakor a püsp. lyceumban előzetes értekezletet tartottak, melyen megállapították a következő napon tartandó közgyűlés munkatervét.

Okt. 17-én lefolyt a közgyűlés, melynek fő tárgyai az alapszabályok megállapítása és a megalakulás voltak. *Földes József* az előlegesen föltek tett intézkedéseket ismertetvén, előadta azokat a körülményeket, a melyek szükségessé teszik az egyesület megalakítását; a szövetségi unton való egyesülést ajánlotta, hogy a már meglévő egyesületek fennmaradassanak. A gyűlés a több pontokban hozzájárult az alapszabály-tervezetű s az egyesületek képviselői a magukat képviselő egyesületekből u. m. a *csikmegyei*, *háromszékmegyei*, *udvarhelymegyei*, *szebenmegyei*, *alsófehérmegyei* rk. tanítóegyesületekből megalakítják az egyházmegyei r. k. ált. tanítóegyesületet. A kolozsmegyei és maroskerületi egyesületek csatlakozását is remélték s úgy bítték, hogy az egyes főesperesi kerületekben még azután keletkező új egyesületeket is meg fogják a szövetség eszméjének nyerni.

Az alakuló gyűlésen az új egyesület tisztviselőivé a következőket választották meg: elnökké *Kolosa Antal* c. prépos-

tot és püsp. irodaigazgatót, alelnökké *Fábián Sándor*, püspöki titkárt, titkárrá *Avéd Jákót*, jegyzővé *Könczei Sándort*, pénztárosra *Fogarasi Jánost*, bizottsági tagokká: *Biró Bélát*, *Tódor József* drt., *Pál István* lyc. tanárt, *Barabás Gergely* tanítót, *Gál Miklós* segédlelkészt, *Cserni Béla* tanárt, *Puhola József* tanárt, *Straubert Odón* tanárt és *Finta Albert* tanítót.

Hivatalos lappá a Közművelődést nyilvánították.

A vidéken lakó tagoknak az utazást megkönnyítette *Fogarasy* püspök, ki a távolság szerint több vagy kevesebb utiköltséget utalt ki; az alsófehérmegyei r. k. tanítóegyesület pedig az elszállásolásra gondoskodott.

Az egyesület elnöksége az alapszabályokat még ugyanabban az évben (l. nov. 14. 3175. p. sz. a.) felterjesztette megerősítés végett a vall. és oktatásügyi minisztériumhoz. Innen a felelet 34675—1881. sz. a. 1882. jan. 10-én érkezett meg. Trefort miniszter *Lönhart Ferenc* címz. püspökhöz és püspöki helyetteshez intézett leiratában így válaszolt:

„A népiszkolai tanítóknak oly egyesülése, mely az iskolai belélet előmozdítását, a tantárgyak helyesebb tanítását, az iskolai fegyelem okszerűbb kezelését, valamint a tanítók önművelődését és tovább képzését tűzte ki célul: mindenkor teljes jóváhagyással találkozott. Amde ezen feladatoknak a tanítók — tapasztalatom szerint — leginkább akkor felelnek meg, ha egyetlenik csak egy, legfőkébb két megye területére szorítkozik; ellenkező esetben könnyen oly irányzatok merülnek fel, melyeknek az iskola paed. feladatához kevés, vagy épen semmi közük és melyek az államérdek szempontjából sem kívánatosak.

Ezen meggyőződésemtől vezéreltetve kénytelen voltam annak idején a tanítók által tervezett „Országos Szövetség-től“ jóváhagyásomat megtagadni, miből önkényt következik, hogy hasonló, bár kisebb területekre terjedő, de mégis egy egész országrész felülről szervezettek létesítését sem helyeselhetem.

S pedig annál kevésbé találok azokat szükségesnek, minthogy az általam képviselői alapon létrehozott „Orsz. Tanítógyűlés“ által elegendő alkalom nyújtatik a tanítóságnak általánosabb természetű érdekeinek megvitatására s illetőleg érvényesítésére.“

A vallás és okt. miniszter e szerint félreismerte némileg a tanítógyűlések célját, mintha ezek az államérdek szempontjából veszélyesek volnának. Hála Istennek, hogy az oktatásügy vezetői ma a nagyobb egyesületektől sem félnek, mert

működésük épen kiváló buzgósággal támogatja az általános érdekeket. Sajnos azonban, hogy akkor t. i. 1882-ben az egyesület vezetősége semminemű további lépést nem tett s így a nagy buzgósággal megindított mozgalom szégyenletes kudarcra végződött. Szinte azt lehetne ebből következtetni, hogy az eszme maga, hogy az erd. r. k. tanítóegyesületeket egy szövetségbe egyesítsék, idő előtti volt. Azóta majdnem 20 év múlt el s az egyesülés szükségességét tudtom szerint újra meg nem pendítették, holott Magyarország többi részeiben nagyobb számban egyesületek jöttek létre, a melyek a tanítók szellemi haladására s anyagi helyzetének javítására kimondhatatlan sokat tettek. Katholikus részről is majdnem mindegyik egyházmegye egyesületei alkottak egy-egy középponti szövetséget.

Ídeje ennél fogva, hogy az erdélyi kath. tanítók körében is megint megújuljon a mozgalom a kisebb egyesületek tömörítésére s nagyobb közös célok együttes kivételére. Nem szükséges fejtegetni egy ilyen általános egyesület működésének hasznait, mivel azok mindenki előtt ismeretesek. Inkább arra kell kitérni, hogy lehetséges-e az erdélyi egyházmegyében egy általános egyesület létrehozása. Én magam részéről lehetségesnek tartom, sőt úgy vélem, hogy Erdély kath. tanítósága virágzó életet is biztosíthatna egy ily egyesületnek.

Az 1898. kiadott egyházmegyei Schematismus szerint a kath. tanítók száma az egyházmegyében 493, kiknek mindegyike vagy legalább jó nagy részük tagja lenne a kisebb egyesületek által a nagyobb egésznek; ehhez a számbizonyossággal hozzávehetjük a papságnak igen tisztelt tagjait, kik közül jelenleg is sokan buzgó tagjai a különböző tan. egyesületeknek. Így aztán az általános egyesület egyik eszköze lenne egész Erdélyre nézve a lelkipápastorkodással és tanítással foglalkozó egyének szoros összekapcsolásának. A Közművelődés e társulat egyesíti ugyan a papság tagjait, de nem a tanítókat. Azonkívül egy ált. tanítóegyesület vándorgyűléseivel az egyes vidékek tevékenységét újra meg újra felkeltheti s jelentékenyen hozzá fog járulni, hogy a tanítóság tagjai a szellemi rugalmasságot megnyerjék s munkakörülményekben is fokozott tevékenységet fejtsenek ki.

Az erd. r. kath. egyházmegyei ált. tanítóegyesület alapszabályai.

(Tervezet).

I. Az egyesület címe.

1. §. Az egyesület címe: „erdélyi egyházmegyei r. k. ált. tanítóegyesület.”

Székhelye: Gyula-Fehérvár.

Védője: Az erdélyi püspök.

Püspöki biztos: Az egyházmegyei főtanfelügyelő.

Az egyesület hivatalos lapja: az egyházmegyei időszerinti hivatalos lap.

Az egyesület pecsétje. Az egyesület pecsétjének közepén az Ur Jézusnak, az isteni tanítónak alakja áll, a mint áldólag terjeszti kezét a kis gyermekekre; az alakokon kívül a következő felírás foglal helyet a pecséten: „erdélyi egyházmegyei r. k. ált. tanítóegyesület.”

2. §. Az ált. tanítóegyesület céljai:

a) Az erdélyi egyházmegye tanítóegyesületeinek és tanítóinak egy általános egyesületbe való tömörítése, a kath. tanítás és nevelésügynek annál hathatósabb előmozdítására.

b) Az egyesületi tagok szellemi és anyagi érdekeinek közös védelme; valamint az egyházmegyei kormányzattal és más hatóságokkal való érintkezés közvetítése.

c.) Az egyesület tagjainak önképzésre és hivatásszeretetre való hatásosabb buzdítása.

d) A közönség érdeklődésének felkeltése és ébrentartása az iskolatgy iránt.

e) A kath. tanügyi irodalom fejlesztése és támogatása.

f) A tanítók gyermekei számára internatus létesítése az erd. r. k. tanítóképző székhelyén.

g) Pedagógiai könyvtár állítása az egyesület központjában.

h) Segítő alap létesítése az egyesületi tagok számára.

i) Jótékony célú tanítói intézmények segítése és előmozdítása.

II. Eszközök ezen célok elérésére.

3. §. a) A feljebb felsorolt célok elérésére az ált. egyesület évenként nyilvános gyűlést tart, melyeken felolvasások és szabad előadások rendeztetnek, más részről időszerű nevelési és tanügyi kérdések kerülnek elő megbeszélésre.

b) Az egyházmegyei népoktatásügy terén újabb, célszerű intézkedések életbeléptetését kérelmezi az egyesület.

c) Iskolai és népkönyvtárak állítására közreműködik.

d) Tagjai számára hivatalos értesítőt ad ki.

e) Az egyesületi tagoktól meghatározott díjat szed.

III. Az ált. egyesületbe való belépés, kilépés, a tagsági kötelezettség tartama.

4. §. Az ált. egyesületbe lépés következtőleg történik:

a) Az alakuló gyűlésen magukat képviseltető vidéki egyesületek az ált. egyesületbe lépnek, tagjaik ennél fogva az ált. egyesületnek is tagjaivá lesznek. A vidéki egyesületeknek érvényben levő alapszabályai változatlanul megmaradnak, a mennyiben az ált. egyesületnek jelenlegi szabályaival összeegyeztetésben nincsenek.*)

b) A később csatlakozni kívánó egyesületek a belépés iránti elhatározásukat elnöküknek hivatalos írásbeli nyilatkozatával az ált. egyesület elnökének bejelentik.

5. §. Ha olyan tanügybarátok is akadnának, a kik az ált. egyesület tagjai óhajtanának lenni, a nélkül azonban, hogy bármelyik vidéki egyesületnek is kötelekébe akarótnak tartozni, az ált. egyesületbe rendes tagoknak felvehetők az ált. egyesület választmánya által, ha egy régebbi tag ajánlja.

Az ált. egyesületnek alapító tagja lehet bárki, aki az ált. egyesület céljaira egyszersmindenkorra 50 koronát fizet. Pártoló tag lehet mindenki, a ki az ált. egyesület céljaira évenként 4 koronát fizet. A pártoló tag kötelezettsége három évre terjed.

Három évre terjed a vidéki egyesületekbe nem tartozó rendes tagoké is. A ki az ilyen tagok közül a három év letelte előtt egy hónappal esetleges kilépő szándékát be nem jelenti az ált. egyesület elnökének, továbbra is rendes tag marad.

Az ált. egyesület arra érdemes egyéneket tiszteletbeli

* Jegyzet: az általános egyesületnek nem lehet célja, hogy a vidéki egyleteket absorbeálja.

tagoknak választhat meg, kiknek tagsága életfogytiglan tart és semmi kötelezettséggel nem jár.

6. §. Az ált. egyesület fennállásának ideje alatt a vidéki egyesületek tagokul tekintetnek mindaddig, míg az ált. egyesületből elfogadható okok alapján ki nem váltak, a kiválás azonban a belépés után csak (?) elteltével történhetik.

A kilépés ebben az esetben úgy történik, hogy az illető egyesület ebbeli elhatározását és annak okait elnökének hivatalos írásbeli nyilatkozatával az ált. egyesület elnökének bejelenti.

7. §. Kérelmetnek tekintetik azon tag is, ki a tagsági díj fizetését 3 éven át elmulasztja; hátráléka azonban bírói uton felbajtatik.

IV. A vidéki egyesületek kötelezései.

8. §. Minden vidéki egyesület köteles az egyes tagok tagsági díjának 25%-át az ált. egyesületnek beszolgáltatni. Ezen illetményt a polgári év első felében (június végéig) be kell fizetni az ált. egyesület pénztárába.

9. §. Köteles minden társ egyesület az ált. egyesület évi közgyűlésére az elnökön kívül legalább egy képviselőt küldeni; ha pedig az illető vidéki egyesületnek fiókkörei vannak, minden fiókkör képviselheti magát 1—1 taggal.

10. §. Minden vidéki egyesület a saját működését és állapotát feltüntető jelentést küld be az ált. egyesület elnökségének, még pedig oly időben, hogy ezek alapján a központi elnökség az ált. egyesület állapotáról szóló és az évi közgyűlés elé terjesztendő jelentését elkészíthesse. Ebből az okból a társ egyesületek utolsó rendes közgyűlése mindenkor legalább egy hóval előbb tartandó meg, mint az ált. egyesület közgyűlése. Ezen kívül az ált. egyesület elnökségének kívánatára a vidéki egyesületek elnökei egyesületi ügyekben kötelesek (kivánatra) bármikor jelentést tenni.

11. §. A vidéki egyesületeknek az ált. egyesület gyűlését követő összejövetelein a kiküldöttek jelentést tesznek a gyűlés lefolyásáról és határozatairól, hogy a közérdektől határozatok minden tagnak tudomására jussanak ezen az uton is.

V. Az általános egyesület ügyvezetése.

12. §. Az ált. egyesület ügyeit intézik:

- A) a választmány.
- B) a tisztikar.
- C) a közgyűlés.

A.) A választmány.

13. §. Az ált. egyesület választmányának tagjai:

- 1., az ált. egyesület tisztikara.
- 2., az ált. egyesületbe lépett minden vidéki egyesületnek az elnöke és jegyzője, a fiókkörökből az elnök. A csiksomlyai tanítóképző és a nagyszabenyi tanítóképző igazgatója. Ha azonban az ezen pontban felsorolt választmányi tagok megjelenését a választmányi gyűlésen bármily körülmény akadályozná, az egyesületeknek, illetőleg a fiókköröknek és a két tanítóképző tanári karának jogában áll, más, saját kebeléből választott taggal képviselteni magát.

3., a közgyűlés által a rendes tagok sorából választott 5 középponti rendes tag és 2 pótló tag.

14. §. A választmány minden negyed évben egyszer gyűlést tart, de halasztást nem tűrő esetekben bármikor tartható választm. gyűlés.

15. §. A választmány gyűlésein a megjelent tagok, ha

még oly kevesen vannak is, érvényes határozatokat hozhatnak. Az elnök csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz. A szavazás nyilvánosan történik, de ha a jelenlevők fele úgy kívánja, az elnök titkos szavazást rendel el.

16. §. A választmány hatásköre:

- Meghatározza a közgyűlés idejét és helyét, megállapítja tárgysorozatát és a közgy. határozatait végrehajtja.
- Az ált. egyesülethez érkezett jelentéseket, indítványokat tárgyalás alá veszi s azokra nézve batároz.
- A tisztviselők működését ellenőrzi; a vidéki egyesületek munkálkodását figyelemmel kíséri.
- A megszávozott költségvetés szerint utalványoz. A pénztár állását időnként megvizsgálta. A pénztáros számadásáról készített jelentését a közgyűlés elé terjeszti.
- Az egyesületek, illetőleg a tagok számára pályázatokat és vitatételeket tűz ki s a beérkezett pályaművek megbirálásáról gondoskodik.

f.) Az egyik vidéki egyesületbe sem tartozó tagok ügyeit intézi s érdekeit képviseli.

g.) Jegyzőkönyveit a főjegyző vezeti s az elnök, főjegyző s két bitelesítő írják alá.

h.) Vidéki egyesületekben esetleg felmerülő vitás ügyekben dönt. Erről azonban köteles a közgyűlésnek jelentést tenni.

B. Az ált. egyesület tisztikara.

17. §. A tisztikar a következő tagokból áll:

- tiszteletbeli elnök.
- elnök.
- két alelnök.
- pénztáros.
- ellenőr.
- főjegyző.
- jegyző.

18. §. A tisztikart a közgyűlés 3 évre választja felkiáltással, vagy — ha a tagok fele kívánja, — titkos szavazással. A tisztviselők az egyik alelnökön és jegyzőn kívüli a középponti tagokból választandók.

Az elnök hatásköre.

19. §. Az elnök az ált. egyesületet batóságokkal, testületekkel és magánosokkal szemben képviseli; a közgyűléseket összehívja, azokon elnököl: az évi rendes közgyűlés elé az ált. egyesület működéséről és állapotáról jelentést terjeszt elő; sürgős esetekben a választmány utólagos jóvábagyása mellett 50 koronáig utalványoz; az átiratokat, felterjesztéseket a főjegyzővel együtt aláírja; az ált. egyesület pecsétjét őrzi; az időközben eltávozó, lemondó vagy elhalt tisztviselő helyébe a legközelebbi közgyűlésig helyettesít nevez ki.

Az alelnökök hatásköre.

20. §. Az elnököt akadályoztatása esetében kor szerint mindennemű teendőiben helyettesítik: kor szerint a számvizsg. bizottság elnökei s mint ilyenek a pénztár megvizsgálásáról a közgyűlésnek jelentést tesznek.

A pénztáros hatásköre.

21. §. Az ált. egyesület vagyonát anyagi felelősség terhe mellett kezeli.

A vidéki egyesületek pénztárosaitól az egyesület évi illetményét beveszi; beszedi továbbá a vidéki egyesületek kötelékébe nem tartozó tagok tagsági díját is. Az egyesület pénztár a Gyulafehérvári Takarékpénztárban helyezi el.

A bevételekről és kiadásokról szabályszerű naplót vezet. A költségelbirányzatot, vagyoumleleget és zárószámadást elkészítve a számvizsgáló bizottságnak benyújtja.

A választmánynak felévenként jelentést tesz a pénztár állapotáról.

Fizetéseket csak az elnök kiutalására teljesíthet.

Az ellenőr hatásköre.

22. §. Az ellenőr minden nyugtatványt és számlát ellenjegyez s ellenőrző könyvet vezet, a pénztárossal együtt anyagilag felelős a pénztárért.

A főjegyző és jegyző hatásköre.

23. §. Ugy a közgyűlésekről, mint a választmányi gyűlésekről könyvet vezet, azt a gyűlések után tizennégy nap alatt elkészíti.

Az egyesület ügyeinek vitelében segíti az elnököt s végzi az írásbeli munkákat; a tagokról pontos jegyzéket vezet, melyet év végén nyilvántartás végett a választmány nak bemutat.

Ezeket a teendőket, ha a főjegyzőt betegség vagy egyéb körülmény akadályozná, a jegyző végzi, a ki egyébként is segítségére tartozik lenni a főjegyzőnek.

C.) A közgyűlés.

24. §. Az egyesület mindig a nyári nagy szűnet alatt s a mennyire lehet, mindig az egyesület területén levő más-más helyen tartja közgyűlését; a gyűlések helyét és idejét úgy az egyházmegyei főhatóságoknak, mint az illető politikai hatóságnak be kell jelenteni. A közgyűlési meghívót az egyesület hivatalos hírlapjában legalább 14 nappal a gyűlés előtt közzé kell tenni. A hírlapi meghíváson kívül minden egyes tag külön meghívóval értesítendő a gyűlés helyéről, idejéről és tárgysorozataról.

25. §. A közgyűlést mindig ünnepies *Veni Sancte* és sz. mise előzi meg.

26. §. A közgyűlésen a következők vesznek részt:

a) a választmány.

b) a vidéki egyesületek kiküldöttei.

c) az egyesületeknek azon tagjai, kik a gyűlésen önkényes vállalkozásból megjelennek, de tag minőségüket igazolni tartoznak.

A közgyűlésen a megjelent tagok mindenikének tanácskozó és szavazó joga van.

d) Az ált. egyesület a tanítás-ügy barátjait is szívesen látja gyűlésein, de ezeknek jogot a felszólalásra csak a közgyűlés adhat. Szavazó joguk természetesen nem lehet.

27. §. A közgyűlésnek határozathozatalra fentartott tárgyak:

a) a tisztviselők és a középponti választmányi tagok választása.

b) tiszteletbeli tagok választása.

c) 50 koronán felüli kiadások engedélyezése.

d) az elnökségi jelentés jóváhagyása s a tisztikarnak a fölmentvény megadása.

e) az alapszabályok módosítása.

f) végleges határozás a választmánytól vagy egyes társ-egyesületektől tett indítványokról.

g) pályadíjak s tételek kitűzése.

28. §. A gyűlés tárgysorozatát a választmány állapítja meg, de a következő tárgyakat mindig köteles belevenni a tárgyak sorába: az elnök jelentését az egyesület működéséről és állapotáról, a választmány előterjesztéseit, föl-vasásokat, előadásokat.

29. §. Indítványokat úgy a vidéki egyesületek, mint az egyes tagok tehetnek, de az indítványt az indítványtevőnek kötelessége a gyűlés napja előtt egy hónappal bejelenteni. Rendkívüli esetekben azonban a közgyűlés is megengedheti, hogy fontos indítványok előleges bejelentés nélkül is tárgyalhatók legyenek.

30. §. A közgyűlés a jelenlevő rendes tagok számának tekintetbe vétele nélkül határoz, a határozatok érvényességéhez azonban a jelenlevők általános szótöbbsége szükséges.

31. §. A szavazatszedést a főjegyző végzi, a ki mellé a közgyűlés még négy bizalmi férfit választ.

32. §. Fölolvasás vagy előadás tartására a közgyűlés hónapja előtt egy negyed évvel kell jelentkezni az ált. egyesület elnökénél. Ha sok a jelentkező, a választmány sorshuzas útján jelöli ki a felolvasókat; ha pedig előadók elegenden jelentkeznek, a választmány felszólítására a vidéki egyesületek elnökei tartoznak előadókat kijelölni s egyuttal ezek nevét a közgyűlés előtt legalább 30 nappal az ált. egyesület elnökének bejelenteni.

33. §. A közgyűlésről a főjegyző jegyzőkönyvet vezet, melyet a gyűlés után tizennégy nap alatt az elnök, főjegyző s még három tagból álló, a közgyűléstől kiküldött bitelesítő tag bitelesít.

A közgyűlés jegyzőkönyvét az elnök felterjeszti tudomás vétel végett az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján a nmlt. püspök urhoz.

VI. Az egyesület feloszlásáról.

34. §. Ha az ált. tanítóegyesület bármilyen okból feloszlanék, vagyonát az erd. r. k. kántorok nyugdíj alapja örökli.

35. §. Ha az ált. egyesület az alapszabályokban meghatározott célját és hatáskörét meg nem tartja, vagy ha működésének folytatása által az állam vagy a tagok érdekeit veszélyeztetné, az egyházmegyei hatóság vagy a m. k. kormány által haladék nélkül felfüggeszthető és a felfüggesztés után elrendelendő szabályszerű vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is osztható.

Gyula Fehérvárt, 1900. ápr.

Péter János,
Vitos Menyhért,
Zlamál Agost.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Fehérvasárnap Csik-Karofalván.

Vannak a mindennapi életnek ünnepléses jelenségei, melyek a lelket pillanatig megbatják és gyönyörködtetik, s aztán szappanbuborékként eltűnnek, magukkal vive a balga ember élvezetét. Nem ily természetűek a hitélet ünneplései. Ezek élvezetet küldenek a léleknek az emlékezettől, megörvendeztetik a jelenben, s reményre gerjesztik a jövő iránt.

A ki tanja volt valaha fehérvasárnapon a gyermekek első szent áldozásának, annak megtelhetett lelke élvezettel, ha első áldozására visszagondolt. A ki szemlélte e napon az ártatlanok arcán a szent meghatottságot, annak fűrödhetett volna lelke az élvezetben, hisz angyalokon legeltette szemét

a földön. A ki elképzelte a boldogságot mit a vallás adott a kicsikék szívének, abban csak erősödhetett az ígéréteiben büszges Istenbe vetett remény. Csik-Nagyboldogasszony hitközség hívei nál nagyobb mértékben részesültek ez év fehérvasárnapján ily lelki élvezetben, mint valaha. A három községből 85 gyermek járult a legméltóságosabb Oltárszentséghez. A jámbor hívek már kora reggel összegyűltek a templom környékén, hisz mint akárhány mondá közülök: „Inkább nem eszem egész nap, csak láthassam őket — olyan jól esik ez nekem.“

Reggeli 10 óraker tanítónőjük és tanítók kíséretében a hívek sorfala közt vonult templomba a gyermekserég.

Evangelium után lelkipásztoruk megható szavakban esztelte a küszöbön lévő magasztos ünnepélyt, s hogy ez lelküknek annál nagyobb hasznára váljék, megújította velük a keresztségi fogadalmakat. Communio előtt fennhangon elmondták a „Confiteor“-t, s megkezdődött az angyalilakoma. Valóban úgy nézett ki az oltár körül térdeplő gyermekserég egyszerű fehér mezzében a gyertyák lángjai között, mint az angyalok serege a csodálatos mennyei fényben.

Mise után még néhány buzdító szót intézett hozzájuk a lelkipásztor, aztán a megtisztult lelkeket visszaadta az édes anyáknak, kiknek szívökre kötötte gyermekeik ártatlanságát, s ennek megőrzéseért Isten előtt felelőssé tette őket.

A gondos tanítók működését Isten kegyelme követte. Nem kellett igénybe vegyék a fegyelemtartás eszközeit még szempillantásban sem. A Szentlélek Isten sngallatát követték szent ténykedéseik közepett; mert azt a rendet és fegyelmet, mit a szent ihlettség tartott közöttük, az iskolai fegyelem eszközei soha el nem érhetik.

De volt egy körülmény, a mi Csik Nagyboldogasszony hitközségének a fehérvasárnapot ez évben szülő és gyermekek előtt egyaránt ünnepélyesebbé és emlékezetesebbé tette a szokottnál. A ki tagadja, hogy az örömet lehet szabad szemmel látni, annak egy pillantást kellett volna vetnie első áldozóink arcára akkor, midőn szeretett lelkipásztoruk tudokra adta, hogy Püspök úr ő méltósága nekik emlékképeket küldött. Az örömkönnyet oddig csak hírből ismertem, de most láttam. — A gyermek kezébe vette a képet . . . anyjára nézett . . . s még ki sem tudta mondani, hogy: „a püspök küldte;“ szülő és gyermek különbe a képen találkoztak. Egy sóhajjal vette el minden szülő tekintetét a képről, és sóhajjal szíve Istenhez emelkedett e szavak kíséretében: „Az Isten áldja meg még a földet is, hol a Püspök jár, — soha el nem telejtem ezt a napot.“

Egyházi statisztika Angliából.

1814-ben Angliában, Skóciát és Írhot leszámítva, nem volt összesen csak 160,000 katolikus. Püspök egy sem volt. hanem az egyházat, mint a pogány országokban, apostoli püspökhelyettesek kormányozták, kiknek 400 áldozópap segédkezett. De hogy? Titokban. A papoknak rejtékhelyeiken lehetett csak élni. papi állásuk jelvényeivel nem volt szabad mutatkozniok. Kath. templom egy se volt, mind elfoglalta a protestáns „tltrelem.“ Egy pár szegényes kápolna állt csak rendelkezésre, melyeken kívül semmi vallásos jelvény sem lehetett. Belül pedig minden csak a legszükségesebbre szorított. Szentmise, jó ha minden kápolnában egyszer lehetett

vasárnap. Csak halkan lehetett imádkozni, nehogy meghallja valaki kívül. Ma a 160,000, Skóciát és Írhot szintén nem számítva, 1,500,000 emelkedett, kiket egy érsek, a westminsteri, Londonból, és 17 püspök kormányoz, 3000 világi pap-pal és szerzetessel minden rendből. A templomok, kápolnák, kolostorok egyre szaporodnak, a városok központjain, még pedig műépítészeti beccsel, ragyogó kereszttel a tetejükön. Most készül a westminsteri érsekség főszékesegyháza, London közepén, egy téren, közel az ősrégi palotához, román stílusban. London legszebb temploma lesz stíly tekintetében is. A katolikus vallás liturgiái pompája szabadon járhat a városok utcáin és terein. Nincs előkelőbb protestáns család, a melynek katolikusá lett konvertita tagjai ne volnának. Az oxfordi egyetemmel kapcsolatosan a jesuiták nevelő intézete virágzó intézet: a katolikus ifjúság elfoglalta helyét az oxfordi egyetemen. Ugyanez történt a cambridgei egyetemen. Itt benediktinusok és világi papok tartanak fenn és vezetnek katolikus egyetemi collegiumot. Vaughan bibornok, mint közvetlen elődje, Manning, egész Anglia szemében társadalmi nagy tekintély, nagyhatalom. Manning szobra a londoni Oratoriam földszintjén London nevezetességei közé tartozik. Az anglikánok már nem akarnak tudni protestáns létükről. Ők magukat „Angolország katolikus egyházának“ kezdik nevezni. Mindinkább közelebb akarnak jutni nagy sz. Gergely pápához és sz. Ágostonhoz a szent Benedek-rendből, kit nagy sz. Gergely pápa küldött az angolok számára apostolnak. Ellenben Erzsébet, a „szűz királyné“ és más reformátor személye mindinkább megszűnik vonzódsá tárgya lenni. Templomaikat mindinkább a katolikus templomboz hasonlították ígyeknek tenni. Így változtak meg az idők. (R.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Római zarándoklat.** Ezerötszáznál több kath. magyar kelt utra, hogy a jubiláris szent év s a magyarországi katolicismus 900 éves fordulója alkalmából Rómában az apostolfejedelmek sirjánál imádkozzék s hódoló ragaszkodását tanúsítsa és fejjeze ki a Szentzék iránt hazánknak, mely a Szentzéknek oly sokat köszönhet. Püspök urunk, ki szintén részt vesz ezen zarándoklatban, f. hó 22-én bücsződött el a központban levő fiaitól. Nsgos Fábán S. nagy-prészt ur üdvözölő szavaira, meghatóttan és atyai bensőséggel válaszolt. Gyermekeinek buzgó imáját kérte s ő is éretünk fog imádkozni. F. hó 23-án a d. e. gyorsvonattal utazott el áldott főpásztorunk. A vasuti indulóházhoz számosan siettek ki, hogy még egyszer láthassák szeretett atyjukat. A tisztelet és szeretet, mely püspök urukat környezi, itt is lelkes óvációban nyilvánult. Isten angyalai kísérik püspök urukat s vigyék hiveiért s papjaiért való buzgó imáit a Magasságbeli trónja elé. Értesüléstünk szerint május hó 9-én fog püspök urunk székhelyére visszatrérni.

— **Özv. Majláth Györgyné** ő excellenciája, ki a téli időszakot városunkban fánál, kegyelmes püspök urunknál szokta töltetni, f. hó 23-án innen elutazott. A vasuti indulóháznál számos tisztelője fogadta s Avéd Jákóné — az oltáregylet elnöke — szép szavak kíséretében egy ékes virágcsokrot nyújtott át ő excellenciájának. Mindnyájunk, de különösen a szegények forró imája kíséri a kegyelmes asszonyt utjain.

— **Első szent áldozás.** Feljegyzésre méltó ünnepése volt f. hó 22-én a püspöki leánynevelő intézet kis templomának. Körülbelül 40 kis leány és 26 elemi iskolás fiu járult először a legméltóságosabb Oltárszentséghez. A szentmisét papok segédkezése mellett és az első áldozás megha-

tó szertartásait Püspök urunk végezte. Szülők és ismerősök rendkívül nagy számmal voltak jelen s szemmel látható buzgóságuknak legközelebbi forrása mindenesetre az a példás áhítat és oltárköz illő rend volt, miket a kis leányok az önteláldozó nővérek, a kis fiúk pedig lelkes, fiatal székesegyházi káplánunk gondos előkészítése után oly szépen mutatnak fel.

— **A szent év és a 900 éves magyar kereszténység ünneplése** a helybeli irgalmas nővérek zárdájában. Április 22-én vasárnap d. u. 5 órakor volt e remek szép ünnepély az alábbi programmal: 1. „Ouverture“ — Bíró I., Elekes I., Gaal I., Rejőd I. 2. „Szózat“ négy szólamban — két cimbalmon kísérik: Hellebrandt M. és Issekutz E. 3. „1900. év“ — Berreck Stefánia. 4. „Intermezzo“ — két zongorán: Ujfalussy R., Deutsch E., cimbalmon: Lakner E., hegedűn: Martini M. 5. „Hódolat Krisztusnak.“ Jelképes színmű jelenet. Személyek: Két növendék Rejőd I., Issekutz E. Magyarhon geniusa Bíró Irén. Az 1000 év szelleme Bochanovits Flóra. A XIX. század szelleme Elekes Ilona. Juventa, az ifjúság őrangyala Gaprini Sylvia. Charitas, a felebaráti szeretet őrangyala Ujfalussy Róza. Felicitas, a keresettség őrangyala Roska Róza. Coelesta, az égi hivatás őrangyala Martini Mária. Négy növendék-csoport: 1. Kis tanuló-leánykák: Ruzsán H., Kőszegi I., Kádár M. 2. Árváskák: Neugebauer M., Moldován V., Csüddör B. 3. Honleányok: Lakner E., Csontja J., Rejőd I. 4. A szentély jelöltjei: Klebelsberg M., Grund A., Gaal I. Angyalok: Hellebrandt M., Marginean L., Váci J., Nagy V., Boer L. stb. Énekek 3—4 szólamban. 6. „Romanze“ — Neugebauer Erna, harmonium-kísérettel. 7. „Élőkép.“ 8. „Boldogsasszony Anyánk“ három szólamban — a növendékek kara. 9. „Rapsodia“ Lisztől — Bíró Irén. 10. „Hymnus“ négy szólamban — a növendékek kara, két cimbalmon kísérik: Gaal I. és Issekutz E. 11. „Marsch“ — Elekes I. és Rejőd I. 12. „Tedeum“ négy szólamban — a növendékek kara. Püspök urunk és édes anyja, a kegyelmes asszony, a káptalan, a kebbli papság, a tanári és a tanítói kar számos tagja s városunk előkelő családjai voltak jelen. Az igazi vallásosság és hazafiasság ünnepélye volt ez; a derék nővérek újból megmutatták, hogy mily gondosan nevelnek. Az ének- és zeneszámokat a legnagyobb precizitással s a szavaltokat igazi bensőséggel, hazafias és vallásos lelkesedéssel adták elő a nagy körültekintéssel vezetett leánykák. Az ünnepély fénypontja „Hódolat Krisztusnak“ c. jelképes színmű jelenet volt. Ugy ennek, mint az 1900. év c. versnek a szerzője Szerena nővér. Nem dicsérjük őt, mert ezzel szerénységét sértenők, hanem arra kérjük, hogy valami módon adja át a nyilvánosságunk ezen igazi költői ihlettel irt alkotásait. Ki kell emelnünk Rejőd I., Berreck Fr. és mindenekelőtt Bíró I. talpraesett szavatait. Az ünnepély végén mélyérzéssel bucsúztak el a növendékek a kegyelmes fópásztortól, ki a szent városba megy a nagy nemzeti zarándoklattal, úgyszintén nagy jötevőjüktől, a kegyelmes asszonytól. Erre meghatottsággal válaszolt a püs-

pök úr, többek közt azt mondván, hogy „az a Szent Szív, melynek e szép ünnepen hódoltatok, azon boldogságban, a mely arcotokon ragyog fog megtartani, ha a szerint éltek, a mit e zárdában tanultatok.“

— **Személyzet.** Takó Béla maros-portusi lelkész nyugdíjaztatván, helyébe Nagy Ignác abostalvi lelkész, Abostfalvára pedig lelkésznek Sántha Albert dr. marosvásárhelyi segédlelkész nevezetett ki.

— **Nagy. és Ft. András János** nagyváradai apátkanonok ur, Erdély szülöttje, a kezdivásárhely-kautai római kath. gimnázium alaptökejének gyarapítására 8000, s iskolai ösztöndíj-alap gyanánt 2000 koronát, összesen 10-000 koronát adományozott. A jótékonyágban kifogyhatatlan s bércecs hazájának mindennemű kulturális érdekeit nemes szívvel viselő apát kanonok ur ezen újabb nagy áldozatát halás szívvél hirdetjük és köszönjük.

— **Szekeres János** zombori lelkész 230 koronát ajándékozott — szerény jövedelméből — egy a templomában újonddon felállított orgona költségeinek fedezésére. Igazán szép és nemes cselekedet, melyet örömmel hozunk t. olvasóink tudomására és épülésére.

— **Büzaszentelő.** A tavaszi verőfény és meleg életet lehel a mezőkre és szőlőkre; a földből már előbújt a vetés s a merre a szem ellát, zöld az egész határ. Anya szentegyházunk, ősi szép szokás szerint, sz. Márk evangélista ünnepén körmenettel vonul ki a mezőre áldást kérve Istentől, hogy a gazda verejtékes munkájának eredményét lelje a nyári aratáskor s hogy így mindnyájan a teati szükségletekkel ellátva, annál könnyebben kereshessük és találhassuk fel a lelki javakat. Városunkban a körmenetet nsgos Fabián S. nagyprépost ur vezette. A körmeneten a székeskáptalan, a központi papság, a növendékpapok, a főgymn. és elemi isk. tanulók tanáraikkal, a leányiskolák az apácákkal és szépszámú ábitatoskodó közönség vettek részt.

— **Csáky Károly** gróf v. püspököt és esztergomi kanonokot nevezte ki ő felsége a nagymemlékt. Schuster Konstantin utódjává: *váci püspökké.* Az összes lapokba, melyek az új megyés püspök életrajzát hozták s főúri családjának egyházi tagjairól is megemlékeztek, egy nagy biba csúszott be. Azt allitják ugyanis, hogy *Egy Csáky gróf* ezen éváztad elején *eráelyi püspök* volt. Ez nem igaz. Csáky gróf sohasem állott egyházmegyének élén, de még egyházmegyének tagja sem volt. Ezt a történelmi igazság érdekében jegyezzük meg.

— **Bíró Béla** kolozsvári apát-plebánost, lapunknak legelső fel. szerkesztőjét április 23-án, nevéünnepén, szép ovációkban részesítették tisztelői. Elsőbben a kolozs-dobokai eszperiserület papsága tiszteltgett Péter József alesperes, eszpereseni plebánossal élén, ki szíves szavak kíséretében, díszes kivittl reneszánsz stílus ezüst fészületet nyújtott át az ünnepeltnek tízeves plebánosi működése s a szent év emlékére. A római katolikus tanítótestület az apátnak, mint iskolaigazgatónak sikerült arcképét festette meg névpáni ajándékkul, melyet Váraly Albert iskolaszéki jegyző adott át üdvözlő beszéd után az ünnepeltnek, ki megindultan köszönte meg mind a kézszer a figyelmet. Sokan gratuláltak még ezután, köztük a római katolikus egyháztanács Farkas Lajos miniszteri tanácsos, egyetemi tanárral élén, a közigazgatási és katonai hatóságok fejei, különböző testületek, a kolozvári dalkör és magánosok. A tisztelgők száma megközelíti a háromszázat. Dében 30 terített ebéd volt a plebánian, délután pedig az ünnep méltó befejezéssel, nagyszámú közönség előtt az iskoláslánykák adtak elő szindarabokat, melyek betanítása körül kivált Schwarzer Adél és özvegy Imreh Gergelyné tanítónők fáradoztak sokat.

† **Weber Béla.** Lapuok mult számában jeleztük, hogy Weber P. nyug. petrozsényi plebános meghalt. Bácsatos megilletődést keltett e gyászír mindenfelé, hiszen a boldogult sok tekintetben egyházmegyének egyik legtevékenyebb és legképzettebb papja volt. Hátzegen és Petrozsényben, a

hol az utóbbi két évtizedben lelkészkedett, két impozáns leánynevelő-intézet és kórház s Petroszényben az ő buzgó kezdeményezése és vasakarati kitartása következtében létesült és most már rendes állami segínyt élvező 4 osztályu gymnasium hirdetik és áldják örökre emlékezetét. Allandóan dolgozott, tanult és tudása bűmlatot kélt volt. A kik vele valaha érintkeztek s egy-egy komolyabb kérdés beható megvitatásába bocsátkoztak, azok csakhamar meggyőződtek az ő szellemi fölényéről. A zene teren aztán föllumulhatatlan volt. Zongora- és orgonajátéka mindenkit elragadott s zene- és énekszerzeményei — több jelent meg nyomtatásban is, pl. a Komócsy-téle millenárius hymnus dallama, melyet az iskolás ifjak a bazában mindenfelé énekelnek — csodálatos tehetségéről tanuskodnak. Az utóbbi években szembaj gyötörte, mely szeme világot teljesen megfosztotta s télenségre kárhoztotta. Meghuzódott a petroszényyi zárdá egy szobájában, hol egy irtalmas nővér gondozta. Itt imádkozott — és harmoniumához ülve — azon játszott s ritka szép hangján énekelte hol saját kompozíciót, hol meg a klaszikus egyházi zene kiválóbb termékeit. A jó Isten végre e hó 20-án magához szólította agg szolgáját. Haláláról a hunyadi egyházkerületi papság s a petroszényyi egyházközség külön gyászjelentést adott ki. R. i. p. s.!

— **Ugron Gábor** a mult heten cikket irt a „Magyar Alalm“-ba autonomiáukról, melyben a többi közt ezeket mondja: „Az állam újabbkori törvényei által felekezetenkülvé lett és egyelőn távol állónak kell tekinteni magát minden egyházhoz, tehát nem lehet a kath. egyház iskoláinak ügyvivője. A katolikusok iskoláikat nem bízhatják sem az államra, sem bárki másra, mert a tanításnak irányától, szellemétől és a nevelés természetétől és lelkületétől függ a katolikus értelmiség tudása, gondolkodása, vallásossága, erkölce. Mindezekből domborodik ki az egyháznak általános hatása, vezetése és fölvirágzása, tehát az oktatásügy létének alapzata.“ Ez volt az, a miért a liberális lapok olyan nagyon meghuragudtak. Lám, mily jó katolikus felfogása van Ugronnak s a mellett elég bátorsága, hogy meg is írja a nyilvánosság előtt; kár, hogy nem tagja a néppártnak, pedig ott meg elkelve néhány bátor, nyílt, egyenes ember.

— **Halálözás.** Fodor László nyug. csik-mindszentí lelkész f. hó 25-én, életének 50-ik és áldozó-papságának 26-ik évében a haldoklók szenségeinek buzgó felvétele után az Urban elhunyt. R. i. p. s.!

— **Egyházmegyei általános tanítóegyesület.** Püspök urunknak s az alsófehérmegyei r. k. tanító-egyesületnek megbizásából egy három tagú bizottság alapszabálytervezetet dolgozott ki abból a célból, hogy ha az erdélyi r. k. tanítóegyesületek s a tanítással foglalkozó egyének között kellő érdeklődés fog mutatkozni egy ált. egyesület felállítására iránt, alapul szolgáljanak a szervezkedésre a később összehívandó alakuló gyűlésen. Az alsófehérmegyei r. k. tanítóegyesület a tervezetet külön lenyomathat megküldi a f. főesperes uraknak, a r. k. tanítóegyesületeknek s azoknak is, a kik az ügy iránt érdeklődve, a tervezet megküldéséért az alsófehérmegyei r. k. t. egyesület elnökségéhez fordulnak. A tervezetet már most az érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

— **Loyolai sz. Ignác öröksége.** Lacordaire 1835-diki vagyis első konferencia-beszédsorozatának 2-ikában olvasom, hogy midőn halálos ágyán sz. Ignácól fia mintegy nyugtalankodva azt kérdezték, hogy örökségül mit kíván nekik, a nagy rendalapító lelki nagysághoz méltó feleletet adott. „Père! ne nous souhaitez-vous rien?“ Atyánk! Nem hagysz nekünk semmi kívánságot? „Mes enfans, leur dit-il, je vous souhaite des persécutions.“ Fiaim, én nektek végső kívánságul az üldözéseket hagyom. Ez több volt, mint jövendőlés. Ez egy szerzetes rend fenállásának biztosítása volt — az egyház sorsához való csatolása által.

— **Római hírek.** A nagyhét Rómában 1870. óta elvesztette régi fényét. A Laterán, Santa Croce és szt. Péter világhírű szertartásai megszűntek, a pápa nem vesz részt azokon többször. A „Sixtiná“-ban sem tartják meg már a magasztos „tenebre“-ket. A husvéti katonai ünnepélyek, a fényes „gírandola“, az ünnepélyes pápai áldás szt. Péter loggiájáról már csak képből szemlélhetők. De azért maradt még valami római nagyhét különlegességeiből. Így pl. a rómainak nem volt igazi nagycsütörtöke, ha nem látogatta meg a hét főtemplomot e napon (a mi különben egy egész napot vesz igénybe nála) és ha a nagy penitenciarius biboros hosszú pálcája fejét meg nem érintette. Ez esztendőben rendkívüli nagy volt a templomok látogatása, mert a rómaiakon kívül számtalan idegen is felkereste azokat. Szt.-Péter bazilikája előtt az esti órákban vagy 500 hintó állott és a jelelevők számát 60000 re becsülik. Allegri „Miserere“-jének akkordjait néma csöndben hallgatták végig rómaiak és idegenek, mikor pedig a szertartások befejezése után a magas loggiákról a templom belsejében a kereszt ereklyéjével és Veronika kendőjével áldást adtak, a hívők egyzálig térdreborultak és imádták meghatottan keresztjében a Megváltót.—Különös képet nyújtott a nagy penitenciarius trónusa Szt. Péter templomában. A trónuson Vannutelli Serafino biboros ült, kezében a hosszú pálcával és előtte hosszú sorokban fiatalok és öregek, asszonyok, gyermekek, előkelő urak és hölgyek, sőt nagyszámban katonatisztek is aláatosan hajtották meg fejüket és kapták meg a misztikus vesszőcsapat jelétül annak, hogy fel vannak szabadítva az ördög rabsága alól Krisztus vére által. — A szent sirok római szokás szerint kis aranykoporsóból állanak rendkívüli pompával körülvéve. Az angolok temploma valóságos paradicsomi kertté volt átalakítva. Al Gesú templomában a Germanicum növendékei végezték a szertartásokat. Margit királyné is megtette szokásos templomlátogatásait anyja kíséretében. — Husvét vasárnapján és a reákövetkező csütörtökön Szt. Péter templomában nyilvános audienciát adott ő Szezsége. A zárandoklatok száma az utolsó héttől kezdve rendkívüli módon gyarapodik.

— **Uj petroleum forrás a székely földön.** Csikmegyében, a Tatros völgyében Nagy Dezső geologus nagy mennyiséget tartalmazó petroleum medencét fedezett fel. A medence a gymiesi vasútállomás közelében van, még pedig a felszíntől nem is tulságos mélyen. Ennek folytán a helyszínről, a kőzetek alakulásáról, fekvéséről, minőségéről mintegy 10 méternyi átfúrás után tüzetes leírást készített s észrevételeit dr. Koch bécsi geologussal közölte, a ki azon véleményre adott kifejezést, hogy azon a tájon a petroleum kétségelentül feltárható lesz. Ezen szakvélemények által biztatva, Molnár József saját költségén az alag mélyítését mintegy 40 méterig folytatta, mikor a feltörő gázok a további munkát megakadályozván, annak folytatása végett érintkezésbe lépett egy frankfurti céggel, mely közelebb egyik szakértő tagját a helyszínre küldvén, egy teljesen igazolta a Nagy Dezső és dr. Koch nézeteit s a gépfúrás általi feltárással késznek nyilatkozott, ha az arra szükséges összeg rendelkezésre bocsátatik.

I R O D A L O M.

* **Áhítat szárnyain.** Himnuszok és egyéb vallásos költemények. Irta Bán Aladár. Budapest, 1900. Szent-István-Társulat kiadása. 8-adrét, 191 lap. Ara 3 korona. A magyar vallásos költészet jelentékeny gyarapodását jelenti Bán Aladár könyve; sőt azt is ki merjük mondani, hogy az igazi költészet ilyen magaslatára nagyon régóta emelkedett kato-

likus verseskönyv. A Tárkányi, Mindszenti és Kemenes neve mellé diadalmasan kerül Bán Aladáré, a ki, ha költészet mélységével egyben-másban mögötte is marad elődeinek, másrészt meg fölülemelkedik rajtuk a verselés művészetével, érzelmi tisztá, szívbeli melegével. A tiszta költészet hangján szólalnak meg Bán Aladár versei, melyekben a költői egyéniség ereje is magasra tör. Szerző az újabb költői nemzedék egyik igen komolyan megbecsülendő talentuma. Költő, a kit megihletnek kora nagy problémái, az Isteniség, a vallás eszméi; a ki a szerelemnél méltóbb, magasabb tárgyát is ömber arra, hogy fölajazza érte a lant idegeit. A szerelmi lírában, a hazafias fölbuzdulásban éreztetni magamagát: egyszerű föladata a költőnek. De akkor látatni egyéniségét, mikor a szótlórok hangján szól, költői erő kell ahhoz. Ez megvan ebben a könyvben, melyet már gyönyörű külső megjelenése — Akantisz Viktor rajzai díszítik — első pillanatra is szívesen fogadhat. Kapható a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában, Szentkirályi-utca 28. szám.

* **Az állatvilág pillanati fényképekben.** Gyönyörű kiállítás, páratlan mű indult meg ezen a címen, oly munka, a mely a természet minden barátjának lelké csak örömmel töltheti el. Merőben új, eredeti és megkapó eszme nyer megtestesülést ebben a könyvben. A természetrajzi és állattani képeskönyvek eddig többnyire csak a typust, az általános faji jellemet feltüntető képet állítottak az állatokról élénk; ez a könyv azt tűzte ki célul, hogy a faji jellem mellett bemutassa az állatok egyéniségét is. Körülbélül ugy viszonylanak az eddigi megszokott, sablonos állatképek ennek a könyvnek a képeihez, mint a divatlapok életelen, sablonos férfi- és hölgyfigurái egy élettelen, hü arc-képesarnokhoz. Minden képe e könyvnek egy élő állatnak a képén, a mely fényképezés útján készült. A maga valóságában, a maga természetességében látunk minden egyes állatot magunk előtt. Csupa élet, csupa igazság minden kép. Mintha csak egy pompás állatkertben járnánk, mikor e könyvben lapozunk. A mint hogy csakugyan Európa egyik leghíresebb állatkertjének, a berlininek az állatai vonulnak itt tel sorra előttünk. Roppant fáradságba, nagy nehézségek leküzdésébe került, míg megtalálták a helyes módját az állatok lefotografálásának. Maga a berlini állatkert igazgatója, Heck L. dr., a jeles zoológus, személyesen működött közre e munkánál. Minden egyes fénykép az ő utasításai szerint készült. De a fáradsághoz méltó volt a munka eredménye is, a mely általános elismerést aratott. Ilyen élethű, plasztikusan szép és ekkora nagyságu állatfotográfiák még nem jelentek meg sehol. Egy-egy ilyen fotográfia sokkal jobban bevésődik bárkinék az emlékezetébe, sokkal jobban megismerjük belőle az állatot, mintha lapokra terjedő leírás olvasnánk róla. Épp ezért a képekhez irt szöveg sem terjedős és hosszadalmas, nem száraz adatoknak végnéiküli, untató halmaza, hanem röviden, elevenen, élvezetesen irt jellemrajza az illető állatnak. A magyar kiadás szövegét Heck L. dr. nyomán Szerényi Hugó dr. a jeles természettudományi író irta. Szép és tanulságos munka ez, amely számot tarthat nemcsak a szakköröknek, hanem az egész művelt közönségnek a mel-

tánylására. Haszonnal forgathatják e könyvet maguk a művészek is, a fotográfiai hű és élettelen voltánál fogva. A hosszukás album-alakban megjelenő díszművet egyik legnevesebb könyvkiadó cégünk: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) es. és kir. udvari könyvkereskedése (Budapest, VI. Andrassy-ut 21. sz.) adja ki. Megjelenik 16 füzetben 192 képpel. Egy-egy füzet ára 60 fillér; az egész munka díszkötésben 14 korona. Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

* **Elmélkedések az evangélium egész tartalma fölött Magyarosította és kiadta Nogáll László kétegyházi (Békésmegye) plebános.** Három nagy kötet: I. kötet lapszáma: 608 oldal. II. kötet lapszáma: 574 oldal. III. kötet lapszáma: 568 oldal. Elmélkedések száma: 469. A három kötet ára: Füzött példány 12 kor. vagy 18 intentio. Remek díszkiadás 30 kor. Másodrendű díszkiadás 21 kor. 60. fill. vagy 32 intentio. Rendes kiadás egész vászonkötés 17 kor. 60 fill. vagy 26 intentio. Rendes kiadás fél vászonkötés 14 kor. 60 fill. vagy 21 intentio. Kitűnő szentbeszédok, velük az egész evangélium rendszeresen kiprédikálható.

* **Az Oktató Népkönyvtár IX-ik évfolyamának** áprilisi füzete megjelent. A négy ives tartalmas füzet mindenben megfelel a vállalat régi jó hírnevének. A jelen füzet folytatja Wetzel Xavér Ferenc ünnepelt írónak Vezetőnk az élet útján című művét két iven. A harmadik iv folytatja a Népies Egyháztörténelem befejező kötetét, a Magyar Egyháztörténelmet. Az utolsó iv Mozaik címmel érdekes olvasni valót hoz, a mely mindenkit érdekel. Az ügyesen összeállított füzet ugy tartalmát, mint kiállítását tekintve, magamagát ajánlja. Az Oktató Népkönyvtár Budapest, VII. ker., Csömöri-ut 32. sz. alatt lehet megrendelni. Egész évre 4 korona (2 frt); körorok, egyesületek beküldött 3 korona ellenében is kaphatják. Érdeklődőnek a szerkesztőség készséggel küld mutatvány-számot.

P á l y á z a t.

A szentháromsági róm. kath. kántor-tanítói állásra pályázat nyitottuk. Javadalma: 1) állami segély 187 frt., 2) anyaegyházi kepe 100 frt., 3) püspöki segély 50 frt., 4) főkegyházi kepe pénzben és terményben 30 frt., 5) szent mise alaptól 14 frt., 6) regáléváltásági alaptól 2 frt. 12 kr. 7) stola átlag 8 frt. 8) másvallásu tanulókat után fizetendő tandíjból 8 frt. 9) 12 beeshold tagosított szántó és kaszáló. 10) 1/2 hold belsőség, veteményes és gyümölcsös, négy osztályu lakás gazdasági épületekkel. Kötelességei: a) kántori teendők végzése az anyaegyházban és filiákban; b) az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése; c) vasárnap- és ünnepnapokon a szent olvasó pontos előírádkoztatása; d) a faiskola kezelése. Oklevéllel és más okmányokkal felszerelt folyamodványok tolyó évi június hó 14-ig a szentháromsági róm. kath. lelkészi hivatalhoz beadandók. Közbeeső vasárnapokon a próbára való jelentkezés megkivántatik.

Szentháromságon, 1900. ápril hó 22-én.

Kiss András,
plebános, isk. szék elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felös szerkesztő: Zlamál Agost.

Szerkesztőtársak: Balinth György, Eröss József, Péter János dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt